

Kodeks obnašanja v stenah in etika plezanja

Kodeks obnašanja v stenah in etika plezanja temelji na zdravem, razumskem odnosu do plezanja, okolja, v katerem poteka in posledic, ki izhajajo iz opravljanja te aktivnosti. Kodeks je tako kot drugje po svetu potreben tudi v Sloveniji, zato da bi preprečili nastajanje novih problemov, ki so se do sedaj izražali predvsem na sledeče načine: spori z lastniki parcel, onesnaževanje, erozija in etika. Upamo, da bo kodeks razjasnil in uglasil želje plezalcev, zato da bi naše stene, ne glede na to ali gre za vrtec ali gore, ostale kar se da nepokvarjene. Upamo, da bodo plezalci nasvete upoštevali in nam posredovali svoje komentarje. Glavni namen kodeksa je zagotoviti spoštljiv in občutljiv odnos do sten, narave in okolja, da se stene, flora in favna, ki se nahajata v stenah, ne bi namenoma uničevali. Slovenski alpinisti so bili vedno odprtega duha, avanturisti in v njihovem imenu izražena želja tudi v tem kodeksu je, da bi ta raziskovalni in občutljivi duh ostal nepokvarjen za prihodnje generacije.

5. ETIKA PLEZANJA

Svedrovci - Uporaba svedrovcev v stenah v Sloveniji je še vedno predmet velikih debat predvsem med alpinisti in športnimi plezalci. Nastali konsenz med vodilnimi slovenskimi alpinisti naj bi predstavljal vodilo za njihovo uporabo. Varovanje s svedrovci naj bi bilo sprejemljivo pri opremljanju športnih smeri v določenih nižje ležečih stenah. Stene v gorah se tako smatrajo kot področja avanturističnega alpinizma, kjer je sprejemljivo uporabljati svedrovce pri prvenstvenih vzponih od spodaj, nikakor pa ne pri ponavljanju obstoječih smeri, ki so bile preplezane brez uporabe svedrovcev. Če se nekemu zdi prehrabro plezati brez svedrovcev, potem naj premisli in pusti linijo za prihodnje generacije plezalcev, da jo preplezajo ali ponovijo.

Klini: Ustrezen je minimalističen pristop, ki zagotavlja plezalčevo relativno varnost in ne poškoduje pretirano skale. Zaradi narave skale bi bilo prenevarno zatekati se zgolj k varovanju, ki ga ponujajo naravne razčlembe za zatiče ali metulje, zato je uporaba klinov priporočljiva. Klinov ni priporočljivo puščati v stenah zaradi rjavenja kovine in korozije kamenine. V dveh letih lahko solidno zabiti klin postane nezanesljiv.

Zanke, zatiči: Opremljanje smeri s to vrsto varoval zagotavlja le kratkoročno varovanje. Material v zankah pod vplivom ultravioletnih žarkov oslabi in se nanje ni moč zanašati. Zatiči, zabiti v razpoke, prerjavijo v roku dveh let in onemogočajo postavljanje novih varoval na isto mesto.

7. ODGOVORNOST

a) Plezanje je nevarna dejavnost, z možnostjo poškodbe in smrti. Plezalci bi se morali tega popolnoma zavedati, sprejeti tveganje in biti odgovorni za svoja lastna dejanja.

b) Vsi plezalci so po civilnem pravu dolžni odgovorno ravnati do sebe in drugih. To pomeni zavedati se vsakršne aktivnosti, ki bi lahko prizadela soplezalca in narediti vse v svoji moči, da bi preprečili nesrečo, ki lahko izhaja iz tega dejanja.

8. ZIMSKO PLEZANJE

a) Varovanje s svedrovci je sprejemljivo pri plezanju prvenstvenih smeri. Pri ponavljanju obstoječih smeri pa naj se ne bi vrtalo.

b) Uporaba klinov je del splošne prakse, prav tako njihovo izbijanje, tudi na varovališčih. Ponavljajoča uporaba klinov na istih mestih v končni fazi povzroči poškodovanje skale, zato naj bi se čim bolj izrabljalo naravne možnosti, sneg, led, zatiči, metulji. Poudariti je treba, da je uporabnost metuljev in zatičev pozimi omejena in v zaledenelih počeh skoraj brez pomena.

Če povzamemo, to pomeni s čim manj opreme varno opraviti čim težji vzpon in za sabo pustiti čim manj sledov, da bi lahko tisti za nami naše vzpone doživeli čim bolj podobno, kot smo jih mi. Tako bi tudi narava ostala čim bolj nedotaknjena. Zavedati se moramo, da tako kot se je zdelo našim predhodnikom nemogoče tisto, kar je postalo za nas mogoče, se bo dogajalo tudi v prihodnje in generacijam, ki prihajajo za nami. Cilj vsakega alpinista bi moralo biti opravljanje vzponov, ki jim je dorasel. Sposobnost čim večjega zblíževanja možnega in nemogočega in nikdar prestopiti meje na stran nemogočega, pa je tako ali tako najbolj cenjeno znanje pri posamezniku. Vsak alpinist in plezalec se mora zavedati, da je alpinizem tesno povezan z nevarnostjo, ki plezalca lahko stanejo življenja. Nevarnosti bi morali zmanjševati z izboljševanjem svojih sposobnosti in večanjem znanja in izkušenj. Zmanjševanje nevarnosti z uporabo fiksnih varoval je samo zatiskanje oči pred resničnostjo: kdor hoče živeti popolnoma varno, naj se z alpinizmom in plezanjem ne ukvarja.

Načela Tirolske deklaracije

veljajo za vse – pa naj gre za sprehajalce, planince, pohodnike, plezalce, alpiniste ali turne smučarje, ne glede na deželo, od koder prihajajo, vero, narodnost ali osebne sposobnosti.

Tirolska deklaracija je poziv vsem, ki zahajajo v gore:

- da sprejmejo tveganja, pa tudi odgovornost za svoje ravnanje
- da uskladijo svoje cilje s svojimi sposobnostmi in opremo
- da spoštujejo in ohranjajo neokrnjeno naravo gora in sten

Tirolska deklaracija temelji na naslednjih vrednotah:

- **NEDOTAKLJIVOST NARAVE** - Ohranjanje narave sodi med temeljne vrednote gorništva. Gorniki smo zavezani k varovanju kar se da nedotaknjene, naravne podobe gora in sten. Zato si moramo zmeraj prizadevati za varovanje biološke pestrosti, ogroženih vrst živali in rastlin, pa tudi pokrajinskih vrednot.
- **SPOZNAVANJE SEBE IN NOTRANJA IZPOLNITEV** - Gorništvo in gorski športi omogočajo vsakemu posamezniku, da spoznava samega sebe, svoje sposobnosti in zmožnosti, da dosega zastavljene cilje in širi svoje obzorje spoznanj.
- **ODLIČNOST** - Gorniške dejavnosti omogočajo, da posameznik razvije

svoje sposobnosti do skrajnih mej in doseže cilje, ki se morda nekaterim zdijo nedosegljivi. Prizadevanje za odličnost in iskanje novih mejnikov je pravica vsakega, ki se ukvarja z gorskimi športi.

· **PUSTOLOVŠČINA** - Gorniški športi niso brez nevarnosti. Nevarnosti pa lahko do določene mere obvladamo s trezno presojo, usposobljenostjo in osebno odgovornostjo. Raznolikost gornjskih dejavnosti omogoča vsakomur, da si izbere tako gorniško pustolovščino, ki ji je lahko kos z lastnimi močmi.

Členi Tirolske deklaracije

Člen 7: Dostopnost in varstvo narave

Prepričani smo, da je svoboden dostop do gora in sten temeljna pravica vseh – pod pogojem, da se kot obiskovalci vedejo odgovorno. Gornjskih dejavnosti se zmeraj lotevamo z vso odgovornostjo do naravne dediščine in tvorno sodelujemo pri ohranjanju narave. Spoštujemo omejitve in določila, ki so bila sprejeta na podlagi dogovora med gorniki in strokovnjaki s področja varovanja narave ter naravovarstvenimi ustanovami.

6. Pri nadelavanju in vzdrževanju poti ter pri urejanju plezalnih smeri smo dolžni storiti vse, da je vpliv na naravo čim manjši. Vsakršno nameščanje svedrovcev v klasične plezalne smeri je treba zelo skrbno pretehtati.

7. Pri nameščanju varoval poskrbimo, da ne pride do poškodb stene.

Člen 8 – stil

Kakovost gornjskega doživetja in način, kako rešimo problem, sta pomembnejša od rešitve same. Prizadevamo si, da za seboj ne zapuščamo nobenih sledov.

1. Trudimo se, da ohranimo originalni značaj vseh plezalnih smeri, še zlasti pa tistih, ki imajo zgodovinski pomen. To pomeni, da plezalci ne smejo nameščati novih in dodatnih stalnih varoval na že obstoječih plezalnih smereh. Izjema so samo smeri, pri katerih je dosežen splošni dogovor na lokalni ravni – vključno s privolitvijo avtorjev prvenstvene smeri.

2. Kot plezalci spoštujemo lokalno plezalno tradicijo in dejstvo, da imajo na posameznih področjih različne stile plezanja in plezalno etiko. Ne vsiljujemo svojih pogledov na plezanje pripadnikom drugih plezalnih krogov – spoštujemo pa tudi svoje tradicije in ne sprejemamo vsiljevanja tujih meril.

3. Upoštevamo dejstvo, da so stene in gore neobnovljiv vir, ki ga moramo deliti z mnogimi obiskovalci, ki imajo različne interese in ga moramo ohraniti tudi za generacije, ki pridejo za nami. Zavedamo se, da bodo morale prihodnje generacije poiskati svoje lastne načine iskanja

pustolovščin in doživetij v tem okolju, ki je že danes omejeno. Zato si prizadevamo, da s svojimi posegi v gorah in stenah ne razvrednotimo gorskega okolja in možnosti za doživetja prihodnjim generacijam.

4. Tudi na območjih, kjer je po lokalni plezalni tradiciji sprejemljivo

nameščanje svedrovcev poskrbimo, da ostanejo določena območja sten nedotaknjena – naj ostanejo na razpolago zanamcem za njihova lastna iskanja pustolovščin in kot znak našega spoštovanja do različnih stilov plezanja.

5. Tudi smeri, kjer je treba varovanje sproti nameščati, so lahko prav tako zanimive in varne za rekreacijsko plezanje, kot smeri s svedrovci. Večina plezalcev lahko sproti namešča varovanje – naučiti jih je treba takega varovanja in dejstva, da stena v naravnem stanju omogoča doživetje prave pustolovščine in pristnega stika z naravo, s primernim znanjem in izkušnjami pa je vzpon razmeroma varen.

6. Kadar pride do razhajanj glede plezalne etike na določenem območju, morajo plezalci poiskati sporazumen dogovor in ne smejo z ničemer ogrozati splošne pravice do dostopa.

7. Komercialni interesi ne smejo nikoli vplivati na osebno ali lokalno plezalno etiko.

Člen 9 – prvenstveni vzponi

Prvenstveni vzpon v gorah je ustvarjalno dejanje. Prvenstveni vzpon mora biti opravljen na način, ki je vsaj enakovreden tradicionalno uveljavljenemu načinu plezanja v tistem predelu in spoštljivo do lokalnih plezalcev. V ničemer ne sme ogrozati vrednot in potreb bodočih rodov plezalcev in alpinistov.

1. Prvi pristopi na vrhove oziroma prvenstvene smeri morajo biti izvedeni na okolju in naravi prijazen način, v skladu z lokalnimi plezalnimi tradicijami in duhovnimi vrednotami domačinov.

2. Skale ne onečastimo s klesanjem ali dodajanjem oprimkov.

3. V gorah mora biti prvenstveni vzpon opravljen brez varovanja od zgoraj.

4. Ob upoštevanju lokalnega izročila in tradicij je pravica avtorja prvenstvene smeri, da odloči o tem, koliko trajnih varoval bo nameščenih v smeri) pri čemer je treba upoštevati člen 8 te deklaracije!).

5. Na območjih, ki so razglašena za zavarovana območja, območja divjine ali za naravne rezervate, je treba uporabo svedrovcev omejiti na minimum.

6. Vrtanje in nameščanje svedrovcev je treba omejiti na minimum tudi pri prvenstvenem vzponu s tehničnim plezanjem in se svedrovcem izogibati tudi na stojiščih – razen če je njihova uporaba neizogibna zaradi zagotavljanja nujne varnosti plezalcev.

7. Alpinistične plezalne smeri je treba ohranjati v kar se da naravnem stanju in nameščanje svedrovcev je dopustno le izjemoma in če s tem ne ogrozimo lokalnih plezalnih izročil. Sicer pa naj alpinisti sproti nameščajo varovala in pri tem izkoriščajo naravne oblike stene.